

Nastanek ZDA

1. Raziskovanja in kolonizacija

- John Cabot (1497) pristane na Novi Fundlandiji
- J del raziskujejo Španci (Amerigo Vespucci), S del pa ostali narodi (Francozi, Angleži)
- 1. španska kolonija prinaša veliko bogastva → 1. angleška kolonija (Jamestown; Massachusetts)
- masovno priseljevanje; vzroki: politični pritisk, prostost za svojo vero, pustolovščine in nove priložnosti
- vse angleške kolonije imajo upravo v ZDA ne Angliji
- Nova Nizozemska; Novi Amsterdam kasneje Novi (New) York

2. Uprava kolonij

- angleška vlada ima nad kolonijami zelo malo oblasti, sčasoma nič več
- celotna uprava pripada sami družbi (listine, ki jih podeljuje kralj)
- zakonodaja mora biti sprejeta s soglasjem svobodnih mož
- kolonije so kraljeva dedna posest
- kolonije imajo svoj parlament, ki ima 2 pomembni pravici (pravica o glasovanju o davkih in izdatkih, pravica do zakonske pobude); na čelu kolonije je od kralja imenovan guverner
- središče kolonijske uprave se prenese v provincialna glavna mesta

3. Boj za neodvisnost

- prvo razhajanje leta 1763; razlogi: dolga doba samouprave, kulturni dosežki, močno gospodarstvo)
- kolonisti se želijo širiti proti Z, krona to prepove
- Anglija poskuša uvesti nekatere spremembe: nov finančni sistem (odlok o denarju, nastanitveni zakon, kolkovina → na vseh uradnih dokumentih mora biti nalepljen kolek), nov davčni sistem (učinkovitejše pobiranje davkov)
- posledice: bojkot angleškega blaga, Bostonski pokol (angleške čete ustrelijo 3 Bostončane) → Anglija se ukloni, odloki so odpravljeni, ostane davek na čaj → Bostonska čajanka (1773): nekaj Bostončanov pomeče v morje pošiljko čaja iz Anglije
- kralj da zapreti bostonsko pristanišče, prepove javne shode in uveljavi odlok v nastanitvi
- Massachusetts se ne ukloni, dobi podporo ostalih kolonij (bojkot angleškega blaga)
- 1. kontinentalni kongres (1774): ni treba spoštovati odlokov, resolucija o pravici kolonistov do življenja, svobode, lastnine; resolucija o pravici do okrožnih zakonodajnih teles; ustanovljena celinska zveza (podaljševanje bojkota, zbiranje vojaških zalog, mobilizacija)
- prvi spopadi v Massachusettsu
- 2. kontinentalni kongres (1775): napoved vojne, Deklaracija o neodvisnosti (Jefferson, 4.7.1776)
- več bojev, konec z vdajo angleških vojakov
- med vojno koloniste podpirajo Francozi (strelivo, hrana, prestregajo angleške oskrbovalne ladje), Francija, Rusija, Nizozemska, Španija priznajo ZDA (1778)

- Pariški sporazum (1783): neodvisnost, svoboda, suverenost ZDA; Angliji ostane Kanada

4. Nova država

- predstavniki 13 kolonij se sestane v Philadelphiji leta 1787 → federacija 13 držav
- 17.9.1787 je podpisana novanastala ustava, katere temeljno načelo je, da je oblast stvar ljudstva
- delitev oblasti:
 - a) zakonodajna oblast: senat (vsaka kolonija 2 senatorja), poslanska zbornica (1 poslanec na 30.000 volilcev)
 - b) sodna oblast: vrhovno sodišče (predsednik, 5 pridruženih, 3 okrožni in 13 okrajnih sodnikov)
 - c) izvršna oblast: predsednik imenuje sodnike, ministre, je vrhovni poveljnik vojske, predlaga zakone